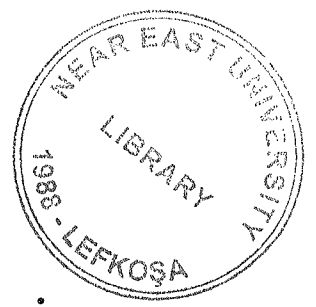

K.K.T.C.
YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
FEN-EDEBİYAT FAKÜLTESİ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI
BÖLÜMÜ

1955-1974 YILLARI ARSINDA KIBRIS'TA

YAŞANAN CANLI HATIRALAR

MEZUNİYET ÇALIŞMASI

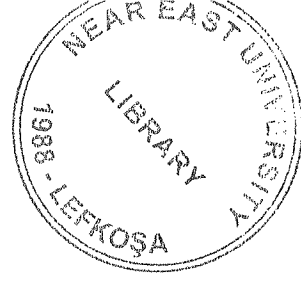
İBRAHİM YILDIRIM
970079

DANIŞMAN

DOÇ. DR. BÜLENT YORULMAZ

LEFKOŞA
2001

ÖNSÖZ

1955-1974 yılları arasında yapacağımız bu çalışma, savaş zamanında yaşanmış olan anılar ve anıların insanlar üzerinde olan etkilerini görmemize yardımcı olur. Bu çalışma tarihte insanların yaşadığı acı gerçekleri birazcık olsun bize gösterir. Türk toplumunun o günlerden bu günlere nasıl geldiğini ve insanların neler gördüğünü, neler çektiğini bize yansıtır.

Memleketimiz insanların yaşadıklarını duyup, onlardan ders almamız gerektiğini bir kez daha anladım. Bizim bu insanların yaşadıklarını, anılarını insanların o dönemi daha iyi anlaması için onlara anlatmalıyız ve bunları yazıya geçirmemiz gerekir.

Bu çalışmamda bazı büyüklerimizin anılarını ve yaşadıklarını dinledim ve bu beni çok etkiledi. Bu insanların neler yaşadığını, iyisiyle kötüsüyle ne kadar geniş bir anıların olduğunu gördüm. Bana bu çalışmamda yardım eden büyüklerime ve bu ödevi bana veren sayın hocam Bülent Yorulmaz!a yürekten teşekkür ederim.

İbrahim Yıldırım

Lefkoşa, 2001

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No
Giriş.....	1
Ali Sertuluğ –1955.....	2
İbrahim Aytaç –1955.....	4
Erdem Berkant –1963.....	6
Pembe Aytaç –1963.....	9
Ali Ustaoglu –1964.....	10
Hikmet Bulut –1964.....	12
Erdem Sofuoğlu –1974.....	14
Mustafa Ercilasun –1974.....	18
Nihat Kırçalı –1974.....	21
Şahıs Adları Dizimi.....	23
Yer Adları Dizimi.....	24

GİRİŞ

Bilindiği gibi Kıbrıs Türk Tarihi 1878 yılına dayanır. Adaya Osmanlı devletinin girmesiyle Türk tarihi başlar. Bu tarihte Kıbrıs'ta Venedikliler de yaşar.

Daha sonra İngiliz sömürgesi başlar. Rumlar Enosis planlarını gerçekleştirmek için EOKA'yı kurarlar. Kıbrıslı Türkler ise bu plana karşı TMT'yi kurarlar ve Türk halkının bağımsızlığı mücadelesine başlarlar.

1960 yılında Türkler ve Rumlar beraber yaşamaya başlar ve Kıbrıs Devletini kurarlar. Bunun olmayacağı anlaşılınca bu iki halk arasında mücadele başlar. Birçok insanın hayatını kaybettiği görülür. Bu dönemde Kıbrıslı Türkler suçsuz yere birçok insanını yitirmiştir.

1974'te Türkiye'nin Kıbrıs'a müdahalesi ile Kıbrıslı Türkler aradığı desteği bulur.

15 Kasım 1983'te kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti kurulur. Artık Kıbrıslı Türklerin kendine ait bir devleti olur.

ALİ SERTULUĞ'UN ANILARI (Laklak Ali)

“1 Nisan 1955’de sabah saat 3’de Lefkoşa da bir gürültü ve patlama ile uyandık. O zaman bir telaş aldı hepimizi daha sonra bazı arkadaşlar yaptıkları istihbarat neticesi Rumlar isyana kalktı. Anladık ki hükümet dairelerine bomba yerleştirip patlattılar. Böylelikle EOKA’nın mevcudiyeti ortaya çıktı. EOKA başlangıçta bu terörist hareketi kendi cemaati aleyhine başlattı. Bunda da maksat halkı korkutup kendi emirlerini taktik sahasına koyabilmesi. Böylelikle gel zaman git zaman başladılar Polis kuvvetlerine, İngiliz askerlerine saldırmaya. Bir polis memuru (Poli isminde) öldürdüler ve öldüreni tutukladılar. Mahkemeye kondu ve suçlu bulunarak idam edildi. İdam edilen Rumun adı Karaolis’dir. Daha sonra Mağusa’da Gorden Şop adlı bir İngiliz, Teyler isminde bir İngiliz’i öldürmeye teşebbüs etti. Öldürmeye muvaffak olamadıkları halde mahkemede suçlu bulunarak idam edildi. İdam olan şahıs Dimitru’dur.

Suç işleyen EOKA’cılar tutukladılar ve suçlu bulduklarını idam ettiler. Böylelikle bu işler 4-5 sene devam etti. 4-5 sene zarfında İngilizler bir kanun çıkardı. Bu kanunla EOKA’ya yardım eder. Durumunu ispat etmekte güçlük çektiklerinde bu kanun kuvveti ile şüphelendikleri şahısları gözaltına aldılar. Gözaltına alınanların sayısı 600-700 tanedir. Bunları kampta teller arasında tutularak 4-5 sene kaldılar. Birçok defalarda EOKA’cı birini tutukladıklarında ve mahkemeye götürdüklerinde o kişiler beraat etti serbest kaldığı halde mahkemeden çıktıklarında bu kanun ile gözaltına alındılar.

EOKA başladıktan 6-7 ay sonra 4-5 tane EOKA’cı çete bir İngiliz askeri arabasına saldırdılar. Bu arabada bir İngiliz binbaşı

vardı. İsmi Meyjör Kump'tur. Bu adam EOKA'cılardan bir tanesini vurdu. Dragos isminde bir EOKA'cı vuruldu. Bir diğeri yaralandı onunda kurşun kalbinden girip arkasından çıkmasına karşın ölmedi. Hemen onu da tutup hapse atıldılar ve daha sonra asıldı.

Bir gün Ballagaridis isminde bir Rum Bafta Dağlarının arasında bir eşeğin üstünde iki tane brengan (otomatik silah) taşırdı. Kanunlar önünde silah taşıyanlarda ölümle cezalandırılırdı. Bunu da astılar. Türk semtine iki EOKA'cı geldi. Nihat isminde bir polise kurşun sıkarak öldürmeye teşebbüs ettiler bunlardan şüphelenen Türk kızı peşlerine düştü. Badadso isminde bir Rum'u tuttu. Mahkemeye getirildi ve suçlu bulunup asıldı. Son asılacağı gece avukatı Klaridis şimdiki cumhurbaşkanı gelip kendine söyledi arkadaşının kim olduğunu söylemediği için asıldı.

Yorgacis 1952de EOKA'cılardan daha sonra cumhuriyet kurulduğunda içişleri bakanı oldu tutulup hapishaneye girdi. Hapishaneden doktora muayene için giderken kaçtı. Tekrar tutulup tekrar kaçtı ve son cumhuriyet olduğunda da içişleri bakanı oldu.

Nigossamson azılı bir EOKA'cı , hemen hemen bütün EOKA'cılar arasında insan kasabı olarak tanınıyordu. Bir gece kendisinin Dizdar Köyünde olduğunu ihbarını aldılar.

Hemen bir ekip hazırlanıp Dizdar Köyüne gittiler ve Samsona yakaladılar. Mahkemeye sevk edildi ve mahkemede adam öldürmekten suçsuz bulundu. Fakat öbür kanun önünde silah taşımaktan idam yedi. Vali canını bağışladı. İnsan öldürmekten asamadın silah taşımaktan asamam dedi.”

İBRAHİM AYTAÇ'IN ANILARI

“1955’de EOKA adı altında bir teşkilat kurdular. İngilizlere karşı kurdular. Amaçları Kıbrıs’ı Yunanistan’a bağlamaktı. Rumların amacı 1960’a kadar sürmüştür. 1960 da garantör devleti olarak İngiltere, Türkiye ve Yunanistan Londra-Zürih Antlaşması yapıldı. Bu antlaşma çerçevesi içerisinde Yunanistan ve Türkiye tarafından adaya asker çıkarıldı. (650 Türk askeri, 950 Yunan askeri geldi)

Londra-Zürih antlaşmalarında ortak bir cumhuriyet kurdular. Kurulan cumhuriyetin başına Makarios, yardımcısı ise Dr. Fazıl Küçük idi. Bu ortaklık 1963’ün sonuna kadar sürdü. Rumlar Türklerin egemenliğini kısıtlamaya başlamaları, işinden eve dönerken Türkleri öldürmeleri üzerine 1963 olayı başlamış oldu. Rumların Türk köylerine saldırımları sonucu birçok Türk köylerini terkedip Lefkoşa’ya sığındılar. Birleşmiş Milletlerin (BM) araya girmesi sonucu yeşil hat kurulmuştur. 1974’e kadar devam etmiştir. Rum’lar kendi aralarında darbe yapmıştır. Türkiye garantör hakkını kullanarak Kıbrıs’a müdahale etmiştir. Türkleri Rum’ların elinden kurtarmak için müdahale etmiştir. 1974 harekatı sırasında savaş bölüğünde seferberliğe katıldım. Bölükle beraber Şehit Tuncer İlkokulu’na gittik. Burada amacımız Küçükkaymaklı’yı kurtarmak idi. Komutanımızdan gelen telefon üzerine son bir emre kadar beklememiz emredildi. Haberin akşam gelmesi üzerine geceyi okulda geçirmek zorunda kaldık. Sabahleyin bize sabah kahvaltısı verildi. Kahvaltımızı yaparken Rum’lar Köşklüçiftliğe ateş ediyorlardı. Su içmek için ayağa kalktım; çeşmeye gitmek için ayağa kalktığımda mermi oturduğum sandalyeye isabet etmişti. Eğer yerinden kalkıp su içmeye

gitmeseydim orada şehit olacaktım. Merminin gelmesi üzerine orada bulunan askerler hemen hazır vaziyete geçmişlerdi. Ateşkes emrinin gelmesi üzerine herkes kendi bölüğüne gitti.”

ERDEM BERKANT'IN ANILARI

“20 Aralık’ı 21 Aralık’a bağlayan Cuma gecesi, geç vakitte Tahtakale semtindeki evlerine gitmekte olan bir kısım soydaşımızın arabaları, yoklama bahanesi ile Rum polisleri tarafından durduruldu. Arabadan yoklanmak bahanesi ile indirilen soydaşlarımız polisler tarafından ateş yağmuruna tutuldular. Rum polisleri, silahsız ve sivil Türkler üzerine ateş açmıştı. Bunun sonunda Zeki Halil ve Cemaliye Emirali adındaki iki masum soydaşımız vurularak öldürüldü, bir kısmı da yaralandı.

AKRİTAS PLANI, Rumlarca tatbik sahasına konulmuş ve Rum kanlı saldırıları başlatılmıştı. Plan gereğince Türkler katledilecek ve ENOSİS gerçekleştirilecekti.

21 Aralık 1963 Cumartesi gecesi saat 9:50 sularında içinde silahlı Rum polisler bulunan bir Rum polis arabası, sınırları geceki olaylardan dolayı hayli gergin olan Lefkoşa Türk Lisesi öğrencilerinin protesto çığlıkları karşısında lisenin önünde ani olarak

durmuş ve arabadaki Rum polisler, okul bahçesinde bulunan gençlerin üzerine yaylım ateşi açmışlardır. Bunun sonucu olarak Ahmet Abdulkadir ve Mustafa Ahmet adında iki öğrenci yaralandı. Rumlar aynı gün Girne kapısındaki Atatürk heykeline ateş açtı.

22 Aralık Pazar gecesi iki taraf arasında silahlı çatışmalar oldu. Bu çarpışma yalnız şehrin varoşlarına münhasır kalmamış ayrıca Kıbrıs Ordusu Genel Karargahında da şiddetli ateş teati edilmiştir. Bu gecede ölen ve yaralananlar olmuştur.

Saat 22:00'de başlayan olaylar 22:30'da gittikçe şiddetlenerek son haline vardı. Vasit Mustafa isimli bir soydaşımız hiçbir suçu olmadığı halde arkadaşları ile evine giderken Aspava yakınlarında kurşun yağmuruna tutularak şehit edildi. Bir çok kimse de yaralandı.

23 Aralık 1963 Pazartesi günü, çarpışmalar tüm şiddeti ile devam etti. Türk Mücahitleri, baştan tırnağa kadar silahlı ve Yunan alayından takviyeli Rum çetelerine karşı kahramanca savaştılar. En çok ateş teati edilen yerlerden biri de Çetinkaya Kulübü ile Rumların kontrolündeki Nidrapalas oteli arsında olmuştur. Burada Salahi Şevket adlı mücahit başından vurularak şehit edildi. Türkler bugün 6 şehit ve 11 ağır yaralı olmak üzere 50'den fazla yaralı verdi. Rumların ise 5 ölüsü vardı.

Yine bu gece kumsal bölgesine baskın yapan Yunan alayından takviyeli Rum kuvvetleri, dünyada eşine az rastlanan bir vahşet ve barbarlık örneği gösterdi. Bu baskın esnasında Türk alay doktorunun karısı ve yaşları 2-10 arasında değişen 3 çocuğu, küvetin içinde saklı bulundukları bir sırada makineli tüfek ateşine tutularak şehit edildiler. Bundan başka yüzlerce masum Türk, kadın ve çocuklar dahil esir alınarak götürüldü.

Diğer yandan KüçükKaymaklı semti de basılarak yüzlerce silahsız Türk esir alındı.

25 Aralık, Çarşamba günü Anayasa'nın garanti antlaşması maddesine dayanarak Türkiye müdahalede bulundu. Türkiye'nin bugüne kadar yaptığı çeşitli uzlaştırmacı girişimlerin bir sonuç vermemesi üzerine, Türk Hava Kuvvetlerine ait jet uçakları, çarpışmaların durdurulması amacı ile, Lefkoşa üzerinde ihtar uçuşları yaptı.

Kıbrıs Türk Kuvvetleri Alayı da saat 16:30 da harekete geçerek Gönyeli ve Ortaköy'de üstlendi.

Bu çarpışmalar esnasında Kıbrıs Yunan Alayı olaylara bütün gücüyle katılmış, fakat kahraman Mücahitlerimiz, bütün imkansızlıklara rağmen, Rumlara geçit vermemiştir.

Türk uçaklarının Lefkoşa üzerinde yaptığı uçuş sonunda, Rumlar şaşkına dönerek çarpışmayı hemen durdurdular.

Fakat ilk tehlikeyi bu şekilde savuşturan Makarios, daha sonra çarpışmaları tüm ada çapında başlattı. Türklere karşı tüm bölgelerde saldırılara girildi.”

PEMBE AYTAÇ'IN ANISI

“1963 yılı sonlarına doğru Larnaka kış hazırlıklarıyla meşgul olarak sakin bir hayat sürüyordu. Larnaka Türkleri, birkaç gün önce Lefkoşa’da yer alan vurma olayını kendi aralarında tartışıyorlardı. Fakat bunun, adanın her tarafında yaşayan Türk halkı ile birlikte kendilerinin de tabi tutulacağı vahşice Rum muamelelerinin ve katliamların, bir başlangıcı olduğunu bilmiyorlardı.

Huzur içinde sakin bir hayat sürmekten başka bir kaygısı olmayan Larnaka Türkü, bu şekilde düşünürken düşmanın kendine dış biletiğinden habersiz bulunuyordu. Nitekim Rumlar, Larnaka Türklerini katletmek amacı ile 23 Aralık 1963’te harekete geçti. Larnaka’da 16.00 kişilik Rum nüfusuna karşılık sadece 3.00 Türk vardı. Azınlıkta olmakla beraber Larnaka Türkü, her ne pahasına olursa olsun bu ata yadigarı toprakları Rumlara kaptırmamak, namus ve şerefini korumak azmiyle silaha sarıldı. Çarpışmaların başladığı ilk gün bir mücahit şöyle haykırıyordu: “Arkadaşlar! Hiç korkmuyoruz. Mevzilerimiz yoksa göğüslerimiz, imanımız ve yanı başımızda 30 milyonluk Anavatanımız var. Bu yolda ölmek var dönmek yok.”

Çarpışmalar esnasında Mehmet Mahmut, Tatlıcı Hüseyin ve Salahi Zaimoğlu adlı soydaşlarımız Rum kurşunları ile şehit edildi. Bir öğretmen ve arkadaşı yaralandı.

Larnaka Mücahidi her türlü imkansızlığına rağmen, yılmadı, direndi ve düşmana toprağını çiğnetmedi.”

ALİ USTAOĞLU'NUN ANILARI

“8 Mart 1964, saat 11:00’de başlayan çarpışma üç gün sürmüş ve Baf Mücahitleri, kendilerinden asker sayısı ve malzeme bakımından kat kat üstün olan Rum ve Yunan kuvvetleri karşısında Türk’e yaraşır bir şekilde durarak göğüslerini siper etmişlerdir.

8 Mart günü bir Türk, Rumlar tarafından yaralandı, diğer bir Türk de şehit edildi. Bundan sonra Rumlar, Türk semtini dört bir taraftan ateş altına aldılar. Rumların bu saldırısı karşısında Baf mücahidi kendini savunmaya başladı. Rumlar, Baf harekatı için “bir saatlik zaman yeter” diyorlardı. Planları gereğince Rumlar, üç ayrı yoldan Türk semtine doğru yürüyerek Mutallo bölgesinde buluşacaklardı. Fakat “evdeki hesap çarşıya uymaz” örneği emellerinde başarı sağlayamadılar.

KIBRIS BULUTUN ANISI

Bunun üzerine Baf'ın Türk semti, bazuka, havan ve ağır makineli tüfek ateşi altına alındı. Bu arada Rumlar tarafından atılan yangın bombaları da Türk semtleri için bir tehlike haline gelmişti. Etraf yanıyor, her türlü silahla Türk'e ateş ediliyor, Türk mevzileri yıkılıyor, fakat Baf mücahidi azminden bir nebze kaybetmiyordu.

Yıkık mevzisinin bir köşesini kendisine siper eden bir avuç mücahit Rumlara geçit vermiyordu.

Çarpışmalar, 9 Mart günü daha da şiddetlendi ve büyüdü. Rum barbarları cephaneleri biten bir mevzideki mücahitleri esir alıp nacaklarla parçaladılar.

Rumlar bundan sonra Türk semtine girebilmek için zırhlı buldozerler kullandılar. Fakat mücahitlerin şiddetli direnişi ve buldozerlerden birkaçının havaya uçurulması sonunda bu teşebbüsleri başarısızlığa uğradı.

Baf Türkü'nü dize getirmeğe çalışan Rum ve Yunan kuvvetleri, böylece mücahitlerden hak ettikleri dersi almış oldular."

HİKMET BULUT'UN ANISI

“6 Ağustos günü Rumlar ortada hiçbir neden yokken, ağır silahlarla Mansura, Erenköy, Bozdağ ve Alevkaya köylerini ateş yağmuruna tuttular. Tetikte bekleyen Türk mücahidi kendini ve toplumu savunmak için karşılık verdi. Bugün meydana gelen şiddetli çarpışmalarda dört Rum çetecisi öldürülmüş, bir tanesi de ağır surette yaralanmıştır.

Şiddetli çarpışmalar 7 Ağustos da da devam etmiştir. Rumlar, Barış Gücünün tüm ikazlarına rağmen, gittikçe artan bir şiddetle saldırılarına devam ettiler.

Türk mücahidi, tepeden tırnağa silahlı onbinlerce Rum çetesinin karşısında benzerine rastlanmayan bir cesaretle direniyor, her karış toprağı, temiz kanıyla ısıtıyordu. Durum, gittikçe korkunç bir hal almış, savaşın durdurulması yolunda, Makarios yönetimine yapılan çeşitli başvurular, cevapsız bırakılmıştı.

Türk uçakları tarafından Rumlara ilk fiili ihtar 7 Ağustos 1964'te yapıldı. Bugün dört Türk jet uçağı, Poli üzerine alçaktan bir ihtar uçuşu yaptı. Türk uçakları bu ihtar uçuşu esnasında ateş açmadan üslerine döndüler.

Kıbrıs'ta bulunan Rum ve Yunan çeteleri “Türkleri Akdeniz'e dökeceğiz, onları artık kimse kurtaramaz” diyerek saldırılarını gittikçe arttırıyorlardı. En modern harp araçları, bir avuç Türk mücahidinin üzerine yöneltilmişti. Fakat Türk Mücahidi ile onlar arasında bir tek fark vardı. Bu da Türk'teki iman kudreti idi.

8 Ağustos 1964'te çelik kanatlı Türk jet uçakları Dilirga tepeleri üzerinde görüldü. Gök, adeta ikiye bölünüyormuş gibi her taraf korkunç bir uğultu içinde kaldı.

Palikaryalar Türk jet uçaklarını görünce şaşkına döndüler. Olaylara şahit olan yabancı muhabirlerin ifadelerine göre Rumlar, silahlarını bırakarak çil yavrusu gibi dağılmaya başlamışlardır. Anavatan'dan gelen 34 ay-yıldızlı jet uçağı, Rum ve Yunan mevzilerini alt-üst etti.”

ERDEM SOFUOĞLU'NUN ANILARI

“Sene 1974 tüm polislerle nöbet yerindeydik. 1974 harbinin başlayacağını saat 12’den sonra öğrenmiştik. Sabahın saat 4’ünde silahlar konuşmaya başladı. Saat 9’da polis istasyonuna yakın bir mevzimizden 5 kişinin polise gelerek mevzide bir arkadaşlarının vurulduğunu ve öldüğünü söylediler. Her ne kadar onları geri gönderdikse de gitmediler. O zaman anladık ki hepimizin polise, karakolunda oturmamız yanlıştı. Elimde bir siten (silah) polis karakolunun sağ köşesine yatmış iken, sol tarafımda Mehmet çavuş bulunuyordu. Mehmet çavuşa dönerek ben görevimin başına gidiyorum dedim ve İnzibat komutanlığına doğru yola çıktım. Köprünün yanına geldiğimde yaylım ateşine tutuldum hemen köprünün altına sığınarak sürüne sürüne İnzibat komutanlığına gittim. Orada ki manzara içler acısıydı. Çünkü mücahitlerimiz korkudan masanın altına saklanmışlardı. Durmadan çalan telefonlar cevap vermeye çalışıyordum. O anda 1964’deki kovanbeyi (bölüğün başı) Mehmet Rıza bana direktif vererek karşı yönde bulunan Elefteriya sokağında ki bir Rum mevzisine havan ile atış yapmamızı söyledi. Aksi halde diğer mevzilerimizin de tehlikeye gireceğini anlatıyordu. İnzibattaki havancı arkadaşımız üç tane havan topunu attı. Böylelikle o mevzi susmuştu.

Saatler durmadan ilerliyordu. Gelen telefon mesajlarında birçok arkadaşımızın şehit olduğunu öğrenmiştik. O anda Rum mevzilerinden İnzibat komutanlığına devamlı havan atışı yapılıyordu. İnzibatlığın 10 metre ilerisindeki eve düşen havan topu ortalığı savaş alanına çevirdi. Hemen o eve koşarak yaralı olup olmadığına baktık, şans eseri evde kimse yoktu. Silah sesleri hiç durmuyordu.

Saat 15:00'i gösterdiğinde Limasol'un o zamanki sancaktarı, sancaktar yardımcısı (Türkiyeli) ve Kıbrıs Polis çavuşu Ali Çetin inzibathâğa geldiler. Benimle helalleşerek üçünün de İngiliz'in göndermiş olduğu bir zırhlıya girmezden önce bana döndü ve sancaktar Sedat tabancasını hediye ederek Allah'a emanet olun dedi; bu "Türkiye'nin emridir. Limasol'un teslim olmasını istedi. Elimizdeki tüm silahların yok olmasını istedi." dedi ve zırhlıya girerek İngiliz üssüne doğru hareket ettiler. Bende arkadaşlarımı alarak teslim olacağımız yer olan Limasol Türk Hastanesine doğru yürümeye başladık. İsmet Hamza'nın evinin önünden geçerken orada Ziyarızgı'nın oturmakta olduğunu gördük. Kendisine sancaktan şahsi mesajını ilettim; ve yoluma devam edip saat 16.00'ya doğru hastanenin yanlarına geldik. Oradaki manzara bambaşka idi. Bazı mücahitler ellerinde silahlar ordan ora koşuyorlardı. Bir tanesine sancaktarın söylediklerini ilettim. Dinlemedi ve o anda bir Rum askeri tarafından vuruldu. Elim ayağım kesilmişti. Başka bir Rum askerinin cebinden çıkarttığı bombayı kalabalık Türklerin üzerine atmak istemesi üzerine kendi komutanının talimatını dinlemediği için gözlerimin önünde vuruldu. Saat 17:00'de hastaneye varmıştık. İlk yaptığım ise orada gördüğüm mücahit arkadaşlarımıza "Türklerin Limasol'dan çıkartma yapmıştır." Bu sözleri duyan halk biraz sevindiyse de artık Rum askeri çemberi daraltıyordu. Herkes hastane avlusuna konmuştu. Rum askerleri etraftaki yüksek Türk evlerine çıkarak oradan durumu idare ediyorlardı, ve sağa sola durmadan ateş açıyorlardı. En acı anım "Limasol Hastanesinin avlusunda asılı bulunan Türk bayraklarının Rumlar tarafından indirilerek kendi bayraklarını çekmiş olmaları" idi. Hayatımda en yakınımın ölüsüne ağlayamadığım halde hüngür hüngür ağlamaya başladım. Saat gece

8'e kadar birçok Türk'ün stadyuma götürüldüğünü duydum. Bizi ise bir Rum'un kliniğinin avlusuna (tellerle kesilmiş) içerisine götürdüler. Sabah 4'te ise kamyonlarla bizi bir okula götürdüler. Ben eşime ve çocuklarıma dönerek "Sizi Rumlar evlerinize gönderecek" isterseniz de istemeseniz de gitmelisiniz. Beni aradıklarını bildiğim için okulun ikinci katına çıkarak bir köşeye oturdum. Oturmam ile kalkmam bir oldu. Çünkü bir Rum askeri elinde silah biz seni arıyoruz, diyerek alıp çocuklarımin ve eşimin yanından geçerek dışarıda bekleyen bir Rum askeri araca bindirildim. Birkaç dakika ara ile ismini hatırladığım Hüseyin polis ve ona ek 5 kişi toplam 6 kişi Limasol Polimikya kampına götürüldük. Duvarın karşısına beni ve 5 arkadaşımı dizdiler. Bizi götürenlerden bir Rum askeri yanımdaki bir odaya girerek Rumca olarak baştakileri yani askeri birliğin başındakileri getirdik; efendim! dedi. Bunun üzerine içeriden gelen sesin bir Yunanlıya ait olduğunu kanaat getirerek çarpışmak istiyorsanız sizi güneye göndereyim dediğini hepimiz duyduk. Bunları alıp parolaları "Zibiltenekeşi" olan yere götürün. Böyle demesinin asıl manası ise polise götürülüp ifadesinin alınmasıdır. Bizi oradan alıp Rum polis istasyonuna Limasol'un en büyük karakoluna götürdüler. Ben polis olduğum için ve istasyonda çalıştığım için nereye götürdüklerini anlamıştım. Şöyle ki bizden ifade alacaklarını biliyordum. İstasyona vardığımızda karakoldaki Rum polisinin daha evvel beraber çalıştığımız arkadaşım olduğunu gördüm. İnanmayacaksınız amma beni görür görmez Rum polisinin elindeki kola tenekesini bana uzatarak susuzluğumu gidermeye çalıştı. O kolayı 6 arkadaşım ile beraber içtik. Rum'a dönerek bize hiçbir şey sormadan evvel içecek su istedik. O da bana dönerek yerini biliyorsun gidip iç dedi. Bütün damın Rum askeri ile dolu olduğunu gördüm, ne yalan söyleyeyim

korkmuştum. Polise dönerek biz hepimiz susadık, senden ricam bizi sen götürür müsün? dedim. Polis yerinden kalkarak bizi su içmeye götürdü. Bana dönerek şöyle dedi “seni çok iyi tanıyorum bir bölgenin komutanıydın; sizi bir iyilik yapmak istiyorum, sizi tüm esirlerin olduğu yer olan futbol sahasının oraya götüreyim. Ben polise dönerek bizi aldıkları yere götürmesini istedim. Çünkü eşim ve çocuklarım hala orada tutuluyordu. Rum polisi istediğimizi yaptı ve bizi oraya götürdü. Ailemle bir kez daha görüştim. Aileme merak etmemelerini eve döndükleri zaman hemen hazırlanıp İngiliz üslerinde polis olan bir arkadaşımın evine gitmelerini söyledim.”

MUSTAFA ERCİLASUN'UN ANILARI (Emekli Öğretmen)

“1974’te tatil nedeni ile güneyde bulunan köye (Poli) gitmiştim.15 Temmuz 1974 de Yunan Cuntası başpiskopos Makarios’a bir darbe düzenlemiş. Yapılan radyo anonslarında Kıbrıs Cumhuriyetinden, Elen Cumhuriyeti olarak yayın yapılyordu.

3 garantör devletten biri olan Türkiye, İngiltere’ve müştereken Kıbrıs’a müdahale etmeyi öneriyordu. Fakat İngiltere bunu kabul etmiyordu. Bunun neticesinde Türkiye 20 Temmuz 1974’te tek başına adaya müdahale etti.

Türk müdahalesi başladığı andan itibaren Rumlar ve Yunanlılar tüm adaya dağılmış olan Türk yerleşim bölgelerine karşı saldırıya geçtiler. 3-4 köyün dışında her yeri işgal ettiler.

Poli en son saldırdıkları yerleşim bölgelerinden biri olmuştur. 22 Temmuz 1974 pazartesi günü 12’ve 5 kala şiddetli bir saldırıya geçiyorlar, binlerce havan ve kurşun. Çok küçük bölgede barınan Türklerin evleri ateşe verildi.

Türk Mücahitleri ateşkes saatinin saat 4’te olduğunu düşünerek o saate kadar dayanmaya çalışıyorlardı. Fakat ateşkes saati geçmesine rağmen Rum saldırıları durmadı, karanlık basıncaya kadar devam etti. Karanlık nedeni ile silahlar sustuğunda köyün yarısı Rumların eline geçmişti. Ellerindeki mermilerin çok azaldığını fark ederek büyük çoğunluğu Karaağaca (pelataya) ve Yalya’ya sığındı. Ben ise Altıncı’ya (Hirsofu) sığındım. Ertesi gün Poli’ve Rumlar tamamen hakim oldular. Bu bölgede bulunan 17 köyün ikisi dışında hepsi ele geçirilmişti. Ele geçmeyen köyler Karaağaç ile Yayla köyü olmuştu.

Ben ikinci harekatta Altıncıkta bulunuyordum. Silahlarımıza Rumlar el koyduğu için bir katliama uğramaktan korkuyorduk. Nitekim ikinci hareket başladığında (14 Ağustos 1974) diğer silahsız köyler gibi Altıncık köylüleri de dağlara sığınmıştı. Bunu haber alan Rumlar silahlarıyla birlikte köylülere saldırdı. Fakat Birleşmiş Milletler (BM) yetişmesiyle Türkler yalnız dayak yiyerek canlarını zor kurtardılar.

Kasım 1974 Trodos dağlarında iki Türk grubunun kuzeye geçtiğini (Türk grupları) işittik. Ben de Altıncıktan Trodos dağlarının eteğinde bulunan küçük bir Türk köyü olan Yakacığa, kuzeye geçmek için gittim. Ertesi gün 7 kişilik (ikisi çocuk, birisi 2.5 yaşında diğeri 9 aylık) bir grupla kuzeye geçmek için anlaştık. Altıncık da bulunan Teyzeme durumu bildirmek için geri döndüm. Yol üstünde Poli've girdiğimde her tarafın silahlı Rumlarla dolu olduğunu gördüm. Orada tanıdığım bir Ruma ne oluyor diye sorduğumda bir şey bilmediğini söyledi. Biz yolumuza devam ederek Altıncıya geldik. Akrabalarımıza veda ettim ve geriye döndüğümüzde Poli'de okulların önünde bir kalabalık gördük. Baktığımda kalabalığın arasında (18 Kasım 1974) Denктаş beyi gördüm. Kadınların Denктаş beye kendilerini kuzeye götürmesi için yalvarıp ağladıklarını gördüm. (15 yaşından 65 yaşına kadar olan Poli erkekleri ve esir kampında idi veya civar köylerde kaçak bir hayat yaşıyorlardı.)

Arabadan indim Denктаş beyin yanına gittim. Bu köyden yalnız kadınların ve çocukların kaldığını ayrıca Poli askeri Türk karargahında Rum askerlerinin yerleştiğini ve burada bulunan kadın ve çocukların korku içinde yaşadıklarını söyledim. Ben Denктаş beyle konuşurken bazı Rumların bana tehdit eder şekilde baktıklarını fark ettim. Bu nedenle Denктаş beyin köyden ayrılmasını beklemeden

Poli'den ayrıldım. Biz 19 Kasım 1974 de grupla dağdan kuzeye geçmek için yola çıkıyoruz. Saat 12've doğru önümüzde bir vadinin içinde yüzlerce Rum'un ağaç kestiğini gördük.4 saat meşelerin (dere yatağı) içinde gezdik. Beraberimizde olan çocuklar ağlamaya başladılar. Fakat çam kesme makinelerinin çıkardığı sesler nedeni ile çocukların ağlamasını duymadık. Rumlar ayrıldıktan sonra yolumuza devam ediyoruz; gece ay ışığında saat 1'e kadar yürümeye devam ettik. Saat 1'de ay battığı için etrafı zifiri bir karanlık kaplamıştı. Bu nedenle sabaha kadar orada beklemek zorunda kaldık. O gece çok soğuk olmuştu. Hepimiz titremeye, üşümeye başlamıştık. Fakat buna rağmen çocukların ağlamasını önlemek için kazaklarımızı çıkarıp çocukları üşümelerini önlemek için sardık. Ertesi gün Yeşilırmak deresi boyunca yürüyüşümüze devam ederek öğleden sonra saat 3'te kuzeye geçtik. Bizi askeri bir araç ile Lefke'ye götürdüler. Lefke'ye geldiğimizde Lefke sancaktarı bizlerden birini görmek istedi ve bu davete gittim. Komutan bana Trodos dağlarından ilk defa bizim çocuk getirdiğimizi söylüyor ve bu yolla bütün güney Türklerini getirmek arzusunda olduğunu söylüyordu. Bana bunu nasıl başardığımızı sordu. Ben de yolculuğumuzun büyük kısmını dereler içinde yaptığımız için su şırıltısının insan sesini kamufle ettiğini söyledim. Bunu nereden biliyorsun diye sordu. Topkapı Sarayında padişahın yatak odasında çeşmenin devamlı açık olduğunu ve Osmanlı Divanının fiskiyeler arasında bu nedenle toplandığını söyledim.

Sancaklar bu cevap üzerine gülmeye başladı ben de ona Allah da bize yardım etti efendim dedim.”

NIHAT KIRCALI'NIN ANILARI

“18 Temmuz 1974’de bütün mevzilerimiz düşmüş durumdaydı. Bu tarihe kadar Rumlar Türk mahallesine giremezlerdi. Fakat Türk askerinin çıkarma haberini aldıkları zaman birçok askerlerimizin koruyamamaları sonucu mevziler düştü.

Limasol’un Arnavut mahallesinde Türk hastanesi vardı. İleriki mevziler düştük sonra Limasol’un Arnavut mahallesine girdi ve yakaladığı Türk mücahitlerini de esir alıyorlardı. Havan topu attıkları her yere düşüyordu. Halk panik içindeydi. Birçok insan yaralanmıştı. Yaralıları hastaneye getirirlerdi. Geceleyin Rumlar elektrik lambalarına ateş ederek yaktılar, birçok evleri soydular. Subay elbiselerimi, tabancamı ve evraklarımı alıp kaçtılar. Cengiz Topel’in fotoğrafını ezdiler. Akşamleyin tüm erkeklerin üzerlerini soydular. esir muamelesi yapıyorlardı ve bir doktorun kliniğinin avlusuna götürdüler ve çimenlerin üzerine oturtular. Ertesi gün 20 Temmuz günü esir muamelesi yapılarak katrana basarak götürdüler. Bazı mücahitler askeri elbiselerini çıkararak sivil elbise giyiyorlardı. Katrana sokmaları sonucu birçok mücahit yürümekte zorlanıyordu. Korkutmak için katranın üzerine ateş edilerek bizleri korkutmaya çalışıyorlardı. Deniz kenarındaki futbol sahasına götürdüler. Türk polis komutanı Ali Esat’dı. Kutuların içinde sultani üzüm ve bir dilim de ekmekle peynir veriyorlardı. Ali Esat bey bana ileride duran peynir kutularından birkaç tane alıp getirmemi söyledi. Orada duran polis benim emrim altındaydı. (çavuşuydum) İki tane boş kutu alıp götürmek isterken (bırak be köpek dedi Rumca) bana bağırarak bırakmamı söyledi. Tüfeği ile bana vurarak beni bayılttı.

Ertesi gün Ziraat okulunu bitiren genç bir oğlan geldi ve teşkilata girdi. (Hasan Cafer) Hasan Cafer ayağa kalkarak “ Dağ başını duman aldı” marşını söyledi. (Gatserodoreşillo = otur be köpek) Oturmaması üzerine Hasan Cafer’i vurduktan sonra askeri araçla hastaneye götürdüler. Daha sonra şehit olduğunu duyduk.

Ertesi gün gelen televizyoncuların etrafını sardık ve onlara şikayetlerimizi anlattık.

Birkaç gün sonra futbol sahasına güneşlik yapılarak bizi güneşten korumaya çalışıyorlardı. Bir müddet güneşliğin altında kaldıktan sonra gelen gazetecilere şikayetlerimizi devam ettirdik. Daha sonra bizi alıp okullara götürdüler. Okulun sınıflarına çıkarıp bizi sınıflara koydular.

Esirlerin çoğalması üzerine doktorlar gelip bizi kontrol ederlerdi. Yaşlı olduğumuz için esirlikten çıkarmalarına rağmen hergün gelip kontrol ederlerdi. Sabah ve akşam olmak üzere iki defa geliyorlardı.”

ŞAHİS ADLARI DİZİMİ

- Ali Esat Bey – 21
Ahmet Abdulkadir – 7
Cengiz Topel – 21
Hasan Cafer – 22
İsmet Hamza – 15
Mehmet Çavuş – 14
Mehmet Rıza – 14
Mehmet Mahmut – 9
Mustafa Ahmet – 7
Salahi Zaimoğlu – 9
Tatlıcı Hüseyin – 9

YER ADLARI DİZİMİ

Altıncık – 19

Alevkayası – 12

Bozdağ – 12

Erenköy – 12

Mansuru – 12

Larnaka – 9

Lefkoşa – 9

Limasol – 16

Karaağaç – 18

Poli – 18, 19, 20, 21

Yayla – 18